

Anogenitale lichen sclerosus Tips & Tricks

Colette van Hees
Dermatoloog
Erasmus MC, Rotterdam

Disclosures

(Potentiële) belangenverstrengeling	Zie hieronder
Research grants	Geen
Honorarium tbv adviesraad, presentatie, artikel, studie deelname	Honorarium tbv deze presentatie

Wat is lichen sclerosus

1. Huidziekte: chronische ontsteking
2. Auto-immuunziekte (20% heeft een of meer andere auto-immuunziekten)
3. Koebner fenomeen (ontstaan na beschadiging)
4. Meestal anogenitaal, <10% ook de overige huid

Pathogenese lichen sclerosus

Infecties?
Microbioom?
Trauma (Koebner)
Chronische irritatie

Triggers

Th1 cel immuunrespons
ECM-1 antistoffen
Andere auto-immuunziekten

Genetische aanleg

10-15% LS in de familie
Specifieke HLA genotypen
Mutaties in genen die immuunsysteem reguleren

Ontregeling van het
immuunsysteem

Oxidatieve
stress

Teveel vrije radicalen (reactieve
zuurstofdeeltjes)
Beschadigen vetten, eiwitten en
DNA → lichaamsvreemd

Abnormale
collageen aanmaak

Wie krijgt lichen sclerosus en op welke leeftijd?

1. Vrouwen >>> mannen
2. Jongens >>> meisjes?
3. Na de overgang en voor de puberteit (maar iedere leeftijd kan)

Casus 1

55-Jarige vrouw, lang bestaande “vaginale” jeukklachten.

Meerdere malen behandeld met lokale en systemische antimycotica.

Dit leek soms even te helpen maar de klachten persisteren.

Zij is verder gezond.

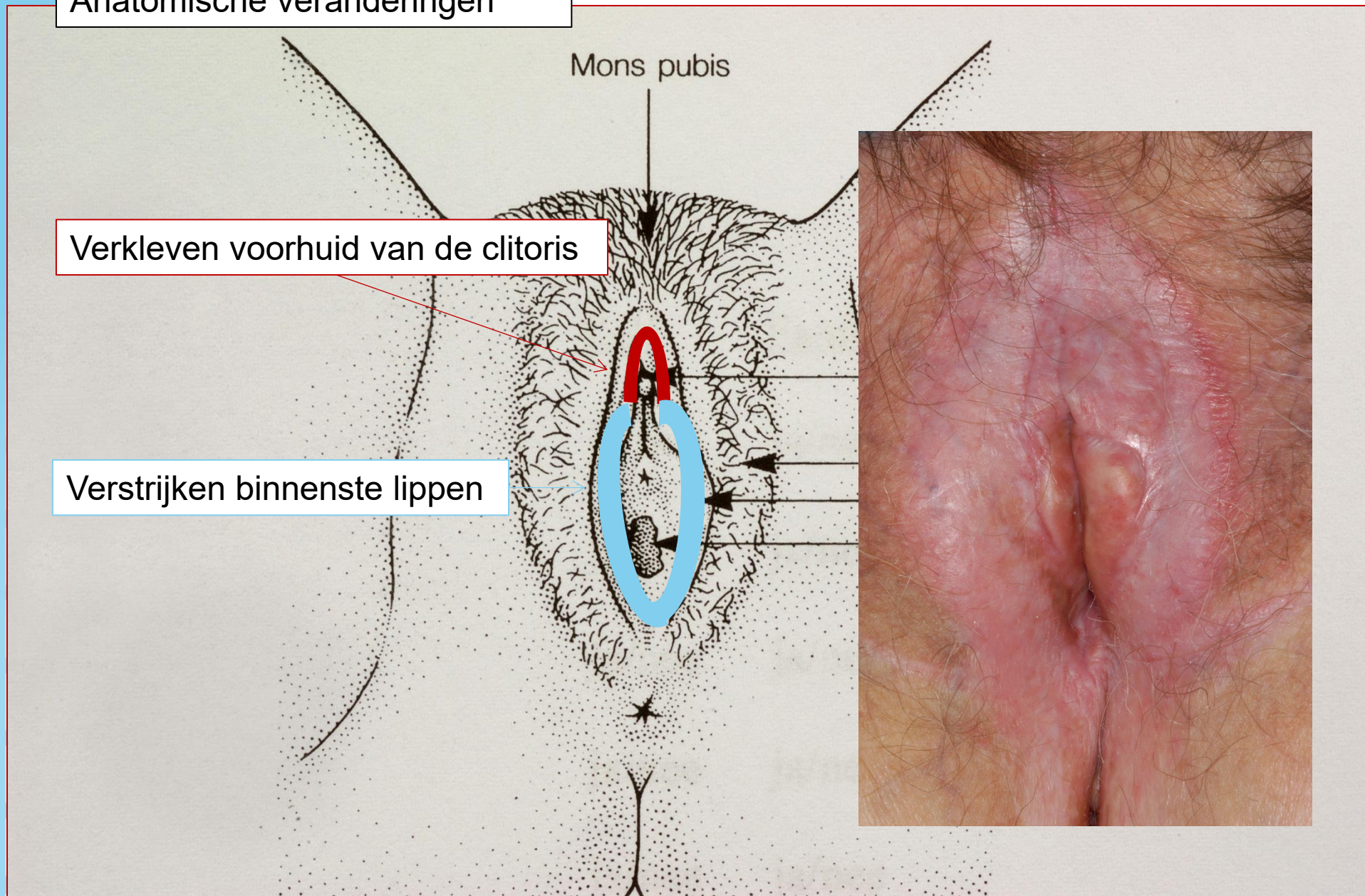
Schaamt zich omdat ze steeds moet krabben.

Hoe onderzoek je haar?

Anatomische veranderingen

Verkleven voorhuid van de clitoris

Verstrijken binnenste lippen

Aanvullende anamnese

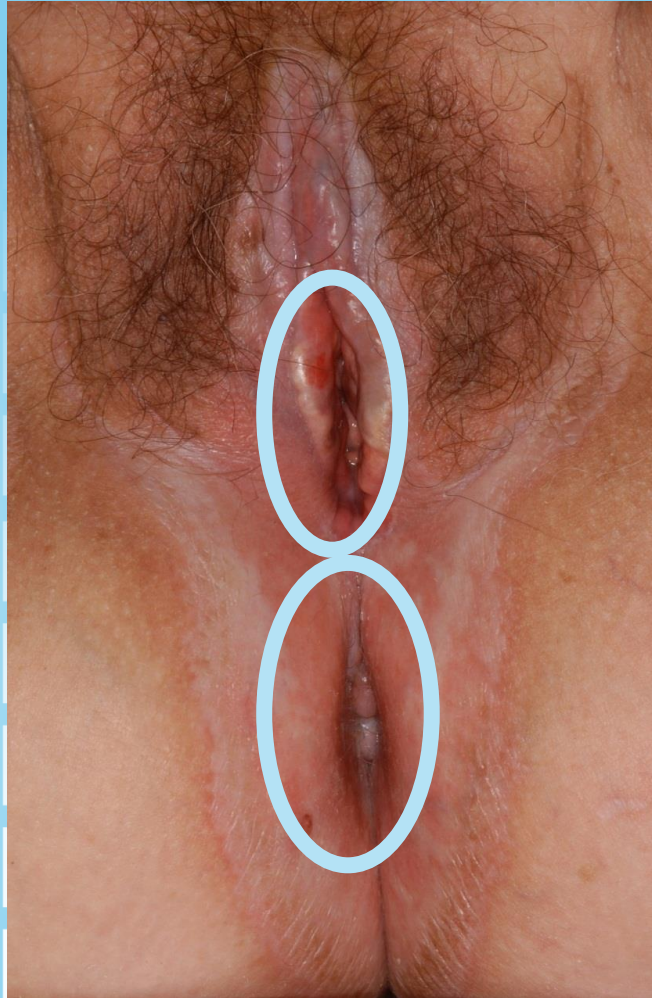
Seksualiteit: Seksueel actief? Problemen bij seks?

Problemen bij mictie

Problemen bij defecatie

Plassen, poepen, seks

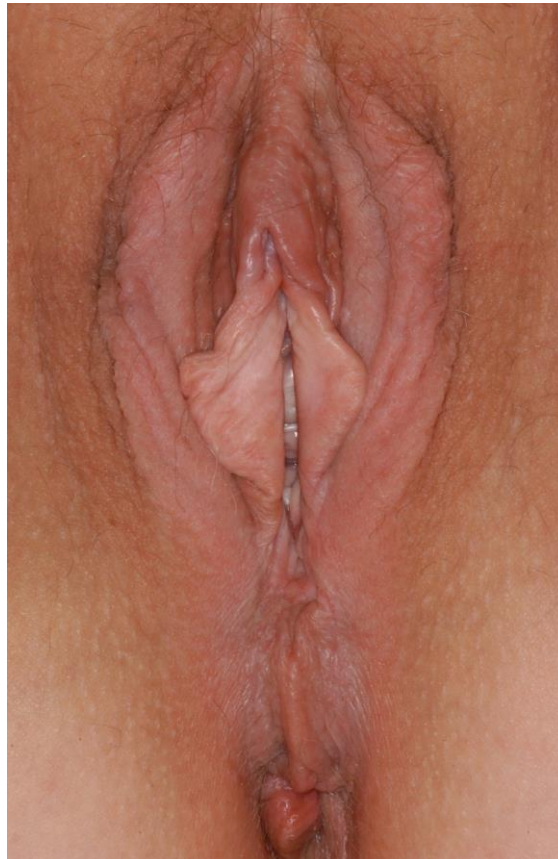
Lichen sclerosus vulva, perineum (8-figuur)

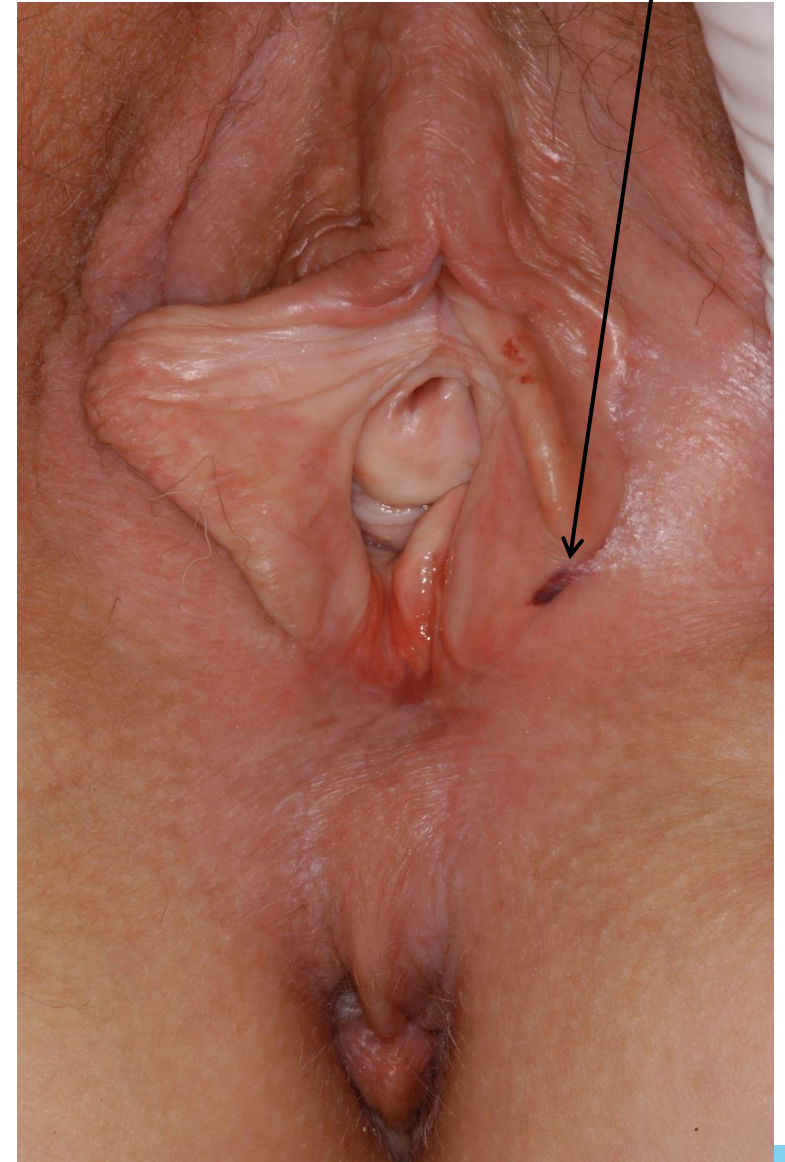
Verstrijken labia minora
Verkleven preputium clitoris

Witte verkleuring
Dunner (atrofie) of dikker (hyperkeratose)
worden van de huid
Fissuren
Ecchymosen
Erosies

Witverkleuring
rond haarzakjes

Ecchymosen

Soms is er maar één klein plekje te zien en is er toch jeuk, of pijn bij het vrijen

vaak boven de clitoris

of op het perineum

Het kan ook wat anders zijn

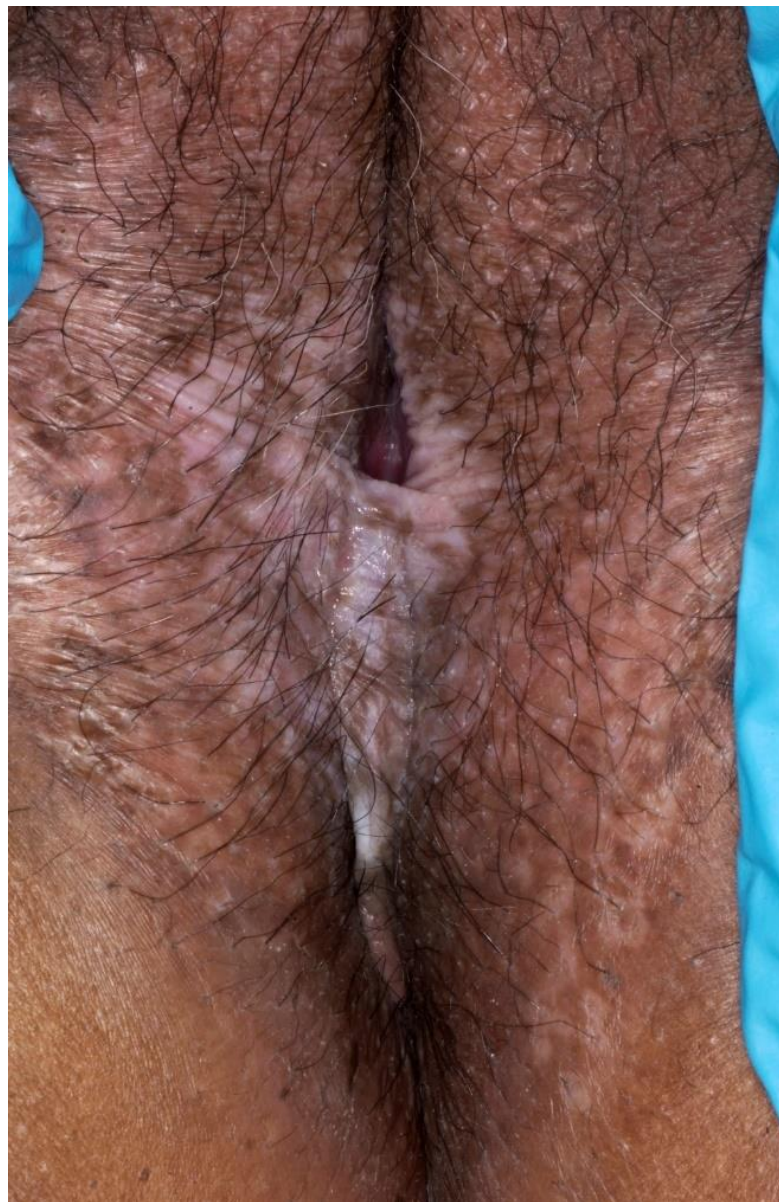
Eczeem

Lichen planus

Psoriasis

vitiligo?

Behandeling van lichen sclerosus

Corticosteroidzalf

- klasse 4: clobetasolpropionaat 0,05% zalf
- klasse 3: mometasonzalf, fluticasonzalf

Halve
vingertop

Vette zalf, iedere dag

- Paraffine Vaseline zalf
- Vaseline 20% in cetomacrogolcreme
- Vaseline 20% in lanettecreme (lanette wascreme)
- Koelzalf
- Simplex basiszalf
- Wat je prettig vindt...

toilet

Calcineurineremmers

Tacrolimus 0,1% zalf (Protopic)

- Minder sterk dan clobetasol en mometasonzalf
- De huid wordt er niet dun van
- Kan branden bij aanbrengen in het begin

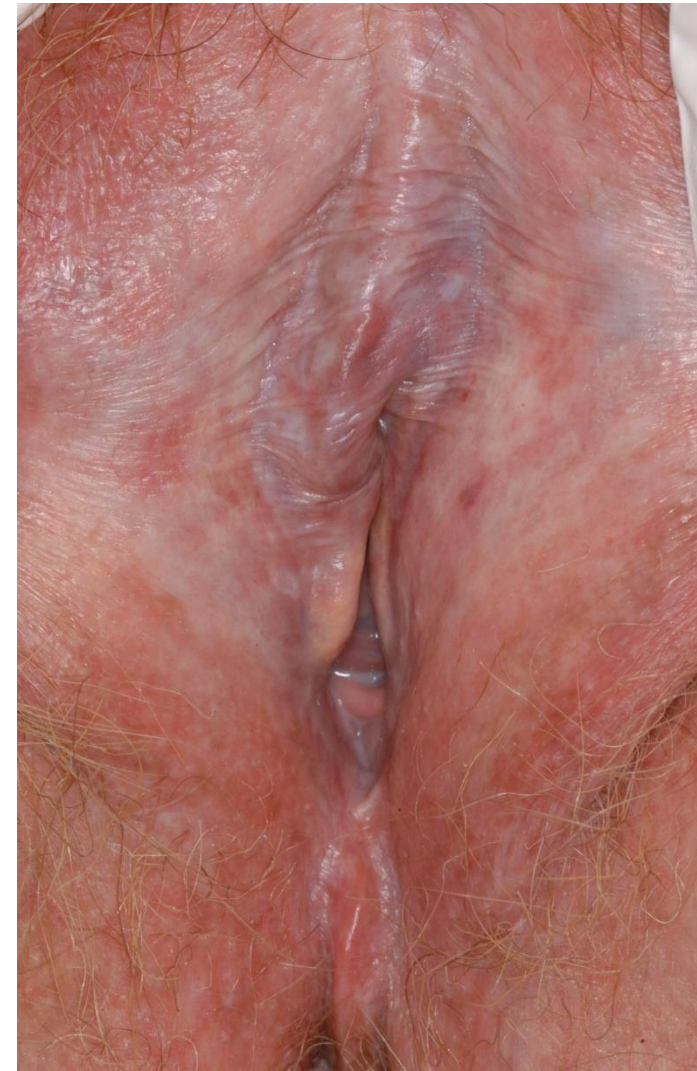
Corticosteroïden en tacrolimus kunnen worden afgewisseld

	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	Zaterdag	Zondag
Ochtend	Vet	Vet	Vet	Vet	Tacrolimus	Tacrolimus	Tacrolimus
Avond	Clobetasol	Clobetasol	Clobetasol	Clobetasol	Tacrolimus	Tacrolimus	Tacrolimus

* Lokale calcineurineremmers (tacrolimus, pimecrolimus) worden alleen toegepast in de tweede lijn.

Voor behandeling

Na 4 weken dagelijks
clobetasolzalf en meerdere
malen paraffine vaseline zalf

Onderhoudsbehandeling

- Vette onderhoudszalf
- Corticosteroïdzalf (en/of tacrolimuszalf*) meerdere dagen per week

Waarom onderhoudsbehandeling?

1. Vermindert klachten
2. Vermindert verandering van de vorm
3. Vermindert het risico op vulvakanker

Lee A, Bradford J, Fischer G. JAMA Dermatol. 2015

* Lokale calcineurineremmers (tacrolimus, pimecrolimus) worden alleen toegepast in de tweede lijn.

Corticosteroïden zijn veilig bij goed gebruik:

- op de juiste plaats*
- in de juiste hoeveelheid en frequentie*
- in combinatie met vette zalven*

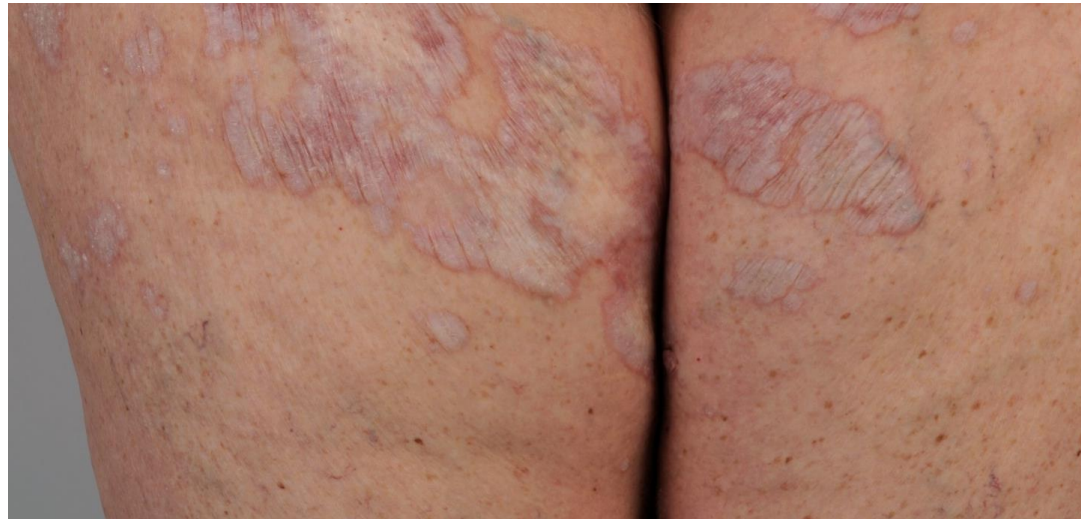
Bijwerking door gebruik van corticosteroïd zalf op de verkeerde plaats

Bijwerking corticosteroïd **crème** door gebruik meerdere malen per dag, lang achter elkaar

Extragenitale lichen sclerosus

Vulva, perineum, perianaal, benen en schouders

Casus 2

45 jarige man, sinds, enkele jaren strakkere voorhuid. Kan de voorhuid steeds moeilijker terugtrekken

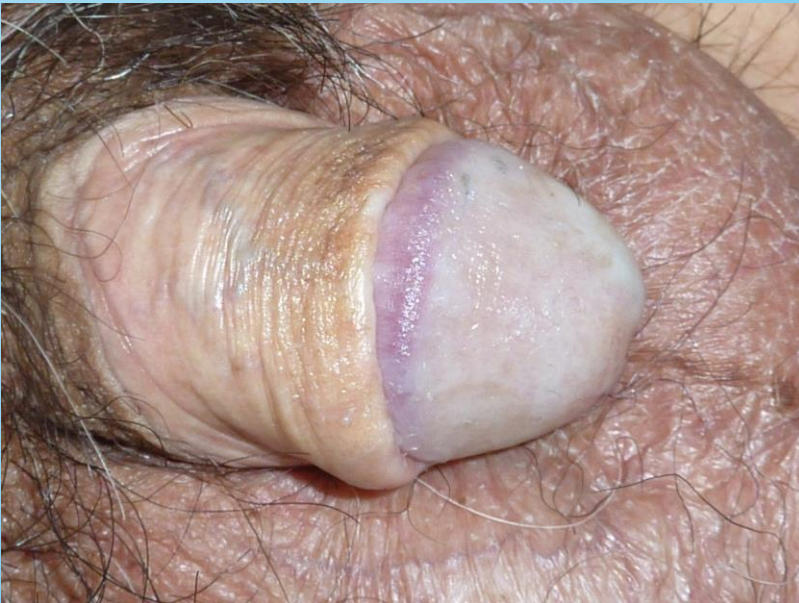
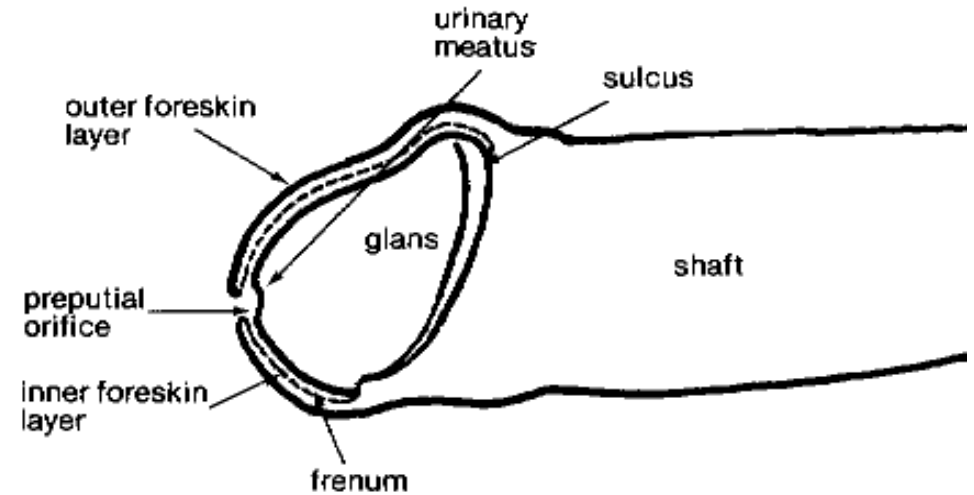
Ook gemakkelijk wondjes, heeft daarom geen seks meer.

Hij is verder gezond.

Plassen, (poepen), seks

Lichen sclerosus penis

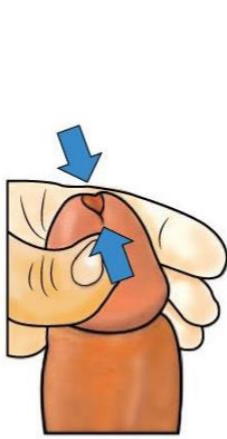

Fimosis

Witte verkleuring
Dunner (atrofie) of dikker (hyperkeratose)
worden van de huid
Fissuren
Ecchymosen
Erosies

Bijlage 9: Topicale behandeling intra-urethraal, mannen

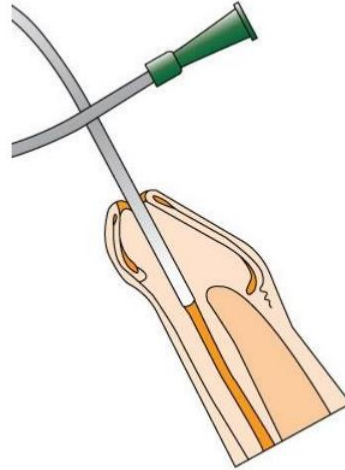
Illustraties: Ellen Swanborn

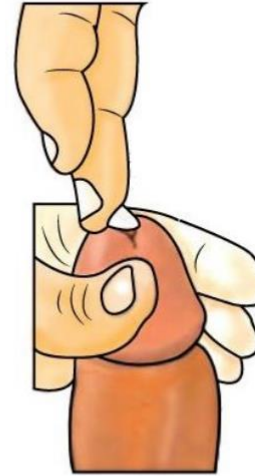
1) Knijp voorzichtig om de opening van de plasbuis te vergroten

2) Breng de katheter met de zalf in de opening van de plasbuis tot aan het punt wat vooraf met de arts is afgesproken

3) Smeer de overgebleven zalf voorzichtig in de opening van de plasbuis

Zelfde zalfschema als bij vrouwen

Ook hier goede uitleg waar te smeren

Zonodig intra-urethraal

Chirurgie bij mannen

1. Bij vernauwing voorhuid (fimosis): besnijdenis (uroloog)
→ als lichen sclerosus niet of onvoldoende reageert op zalfbehandeling
2. Bij vernauwing plasbuis (meatusstenose): meatusplastiek

Casus 3

8-Jarig meisje met obstipatie, ze stelt poepen steeds uit omdat het pijn doet.

Ook krabt ze veel “van onderen”

Moeder heeft gekeken en is erg geschrokken, vraagt zich af wat er gebeurd is.

Plassen, poepen

Lichen sclerosus bij kinderen

Jeuk
Obstipatie

Jongetje van 6 jaar

Meisje van 8 jaar

Meisje van 6 jaar

Meisjes

Meerderheid houdt klachten na de puberteit

Behandeling meisjes

Clobetasol zalf 0.05%
Tacrolimus zalf 0.03-0.1%
(Systemisch?)

Indifferente middelen

Onderhoudsbehandeling

* Lokale calcineurineremmers (tacrolimus, pimecrolimus) worden alleen toegepast in de tweede lijn.

Seksuoloog en Bekkenfysiotherapeut

Wanneer schakel je een seksuoloog (NVVS), psycholoog of Bekkenbodempfysiotherapeut (NVFB) in, en hoe?

→ Pijnklachten die langer dan drie maanden aanhouden

<https://www.bekkenfysiotherapie.nl/zoek-jouw-bekkenfysiotherapeut>

<https://www.nvvs.info/clienten/zoek-een-seksuoloog>

Systemische therapie (off label)

- prednison, acitretine, fumaarzuur
methotrexaat, ciclosporine
- Intralesionaal: kenacort
(triamcinolon=corticosteroid)

Chirurgie bij vrouwen

Introitusplastiek

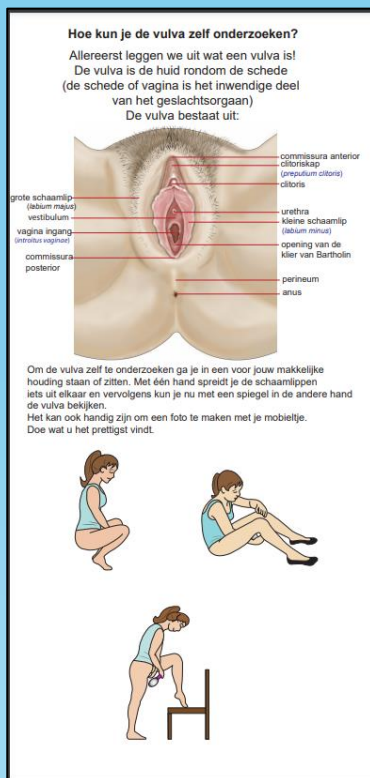
Voorwaarden

Lichen sclerosus is op dat moment niet actief.

Er is geen sprake van sensitisatie of vulvodynie

Er is geen sprake van bekkenbodempertone

Eerst consult seksuoloog NVVS en/of geregistreerd
bekkenfysiotherapeut.

Tips & tricks

- 1 Anamnese: vraag naar plassen, poepen en seks
- 2 Onderzoek: kijk samen! Folder zelfonderzoek **SLS**
- 3 (Onderhouds)behandeling, wat is het doel:
 1. klachten
 2. vormverandering
 3. risico (pre-)maligniteit
- 4 Niet klachtenvrij: 2^e of 3^e lijn dermatoloog, gyn, vulvapoli
- 5 Langer dan 3 maanden pijn (bij seks):
 - seksuoloog (NVVS) www.nvvs.info
 - BFT (NVFB) www.bekkenfysiotherapie.nl